

N:o 30.

Ank. till Riksd. kansli den 7 mars 1890, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående utfärdande af stadganden om exakta mantalsbråks förvandling till och utbyte mot decimalbråk.

(I. A.)

Uti en inom Riksdagens Första Kammare väckt, till statsutskottets förberedande behandling öfverlemnad motion (n:o 10) har herr *A. Helander* hemställt, att Riksdagen måtte hos Konungen anhålla, att stadgande måtte utfärdas derom, att exakta mantalsbråken skola förvandlas till och utbytas mot decimalbråk af tre decimaler, eller ett-tusen-delar af gällande helt mantal, kallade miller, samt att i sammanhang dermed påbud måtte utfärdas om tiden, när ifrågavarande förändring skall tillämpas.

Enligt hvad motionären erinrat, hade rikets ständer den 20 juni 1860 aflåtit skrifvelse till Kongl. Maj:t, hvori de, med hänsyn till de stora svårigheter, som icke blott vid debitering af de räntor och onera, hvilka efter skatt utginge, utan ännu mera vid kontrollen af debiteringens rättighet, föranleddes dels af de uti åtskilliga provinser antagna olika benämningarna på mantalets underafdelningar, såsom tunnland, trög, mål, seland, öre, snesland, penning o. s. v. samt dels af hemman- eller skattetalets uttryckande i exakta bråk, der täljare och nämnare hade 9 å 10 siffror, anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes låta utfärda stadgande derom, att hemman- eller skattetalet öfver hela riket skulle till enhet hafva det gällande mantalet, och att skattebråk skulle reduceras till decimalbråk med tre decimaler eller till ett-tusen-delar af mantalet.

Bih. till Riksd. Prot. 1890. 4 Saml. 1 Afd. 21 Häft.

Efter det vederbörande embetsmyndigheter blifvit i frågan hörda, hade jemväl skatteregeringskomiténs yttrande inforrats, och hade deri anförts, bland annat, att om ock mantalet fortfarande utgjorde beräkningsgrund så väl för åtskilliga utskylder och besvär som för rösträtts utöfvande i vissa fall, det dock, med afseende derå att mantalet, som i de flesta fall tillkommit för flera århundraden tillbaka, utgjorde en högst otillförlitlig måttstock för bedömande af en egendoms storlek och godhet, samt då samhällets fortgående utveckling framkallat ett sträfvande att uppsöka andra ändamålsenligare och tillförlitligare grunder, efter hvilka skyldigheter och rättigheter i kameralt hänseende kunde bestämmas, hvarom åtgärder vidtagits, sedan rikets ständer afläto sin skrifvelse, hvilka hvarken voro få eller betydelslösa, numera kunde sägas, att mantalet såsom beräkningsnorm för skyldigheter och rättigheter, som afsåge utskylder och rösträtt, icke egde på långt när samma betydelse som vid tiden för rikets ständers ifrågasatta skrifvelse. Det saknades ej heller anledningar att antaga, att de fall, der mantalet ännu utgjorde beräkningsnorm för utskylder och vid val, efter hand komme att än ytterligare minskas. På grund häraf vore den ifrågasatta förändringen enligt komiténs åsigt numera mindre nödig. Men dessutom förekomme åtskilliga andra omständigheter, hvilka vore af beskaffenhet att väcka betänkligheter mot begagnande af decimalbråk vid mantalsberäkningen. Då nemligen, på sätt öfverdirektören vid landtmäteriet uti sitt i ämnet afgifna utlåtande yttrat, vid mantalsbråks beteckning med decimaler minst 5 sådana borde begagnas, skulle detta medföra, att förändringen, hvad anginge de enkla bråken med en, högst två siffror i nämnaren, hvilka utgjorde flertalet, komme att förorsaka mera besvär än som med deras nuvarande beteckning vore händelsen. Äfven med begagnande af ett så stort antal decimaler som det nyssnämnda, kunde mantalet å ett ganska stort antal hemmansdelar icke exakt uttryckas, hvilken omständighet utan tvifvel komme att förorsaka oreda, som småningom blefve allt större. Synnerligen betänkelig blefve denna oreda i frågor, som berörde eganderätten eller dermed stode i mer eller mindre sammanhang. På grund häraf, och enär förändringens genomförande skulle medföra icke ringa arbete genom att dels i de numera upprättade jordeböckerna och dels i lagfarts- och inteckningsböckerna, och möjligen äfven i de särskilda jordegarnes lagfartshandlingar införa mantalet med decimalbråk, hade komitéen afstyrkt bifall å rikets ständers framställning; och hade Kongl. Maj:t den 22 juni 1883 förklarar, att, med afseende å hvad skattekomitéen anført, skrifvelsen icke föranledde någon åtgärd.

Motionären har visserligen instämt i hvad skattekomitéen yttrat om mantalets otillförlitlighet såsom måttstock vid bedömande af egendoms inbördes godhet i förhållande till deras storlek, men dock, i betraktande af

svårigheten att finna annan tjenligare måttstock, hållit före, att mantalet fortfarande och för en ännu oberäknelig tid komme att förblifva grunden vid fördelningen af åtskilliga allmänna besvär och vid vissa val samt att det vore behöfligt såsom delningsgrund vid köp och arf af jordegendom, hvarjemte motionären till belysning af det stora arbete, de exakta mantalsbråken mångenstädes vålla, anført åtskilliga exempel från olika trakter af landet på mantalsbråk med mångsiffriga täljare och nämnare. Slutligen har motionären angifvit hvad som enligt hans åsigt vore att iakttaga vid denna frågas afgörande.

Det torde visserligen icke kunna bestridas, att nuvarande mantalsbeteckningen genom exakta bråk ännu i vissa fall medför stort besvär och tidspillan, samt att den af motionären föreslagna förändringen af dessa bråk till decimalbråk, en gång genomförd, skulle komma att lända till afsevärd minskning i detta besvär. Men då otvifvelaktigt är, att mantalet såsom beräkningsgrund för utskylder och valrätt mer och mer förlorat i betydelse, och då, såsom skattekomitén anmärkt, samhällets utveckling numera fordrar andra beräkningsgrunder i dessa afseenden, anser utskottet, att den stora tidspillan och de betydliga kostnader, som skulle krävas för ett fullständigt genomförande af den föreslagna förändringen i mantalsbråkens beteckning, ingalunda skulle uppvägas af de fördelar, dermed komme att vinnas. I jordeböckerna torde väl denna förändring vara jmförelsevis lätt verkställd, men så mycket större svårigheter och arbete skulle för visso möta, då fråga blefve att genomföra förändringen i de handlingar, offentliga och enskilda, som afse egande- och inteckningsrätt.

På dessa skäl och de grunder, som i öfrigt blifvit i skattekomiténs ofvannämnda yttrande anförda, får utskottet hemställa,

att herr A. Helanders förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 7 mars 1890.

På statsutskottets vägnar:

LISS OL. LARSSON.